

consuetudinis; anas enim Religiosi semper in monasterio commorantes difficulter possent puniri. Sicuti vero possunt Superiores ecclesiastici (Episcopi et eorundem Vicarii, extrahere proprios subditos ab ecclesia, ita quoque, si opus sit, possunt eandem extrahendi licentiam curiæ sæculari concedere (6). Episcopus vero nequit extrahere suos clericos ab ecclesiis Regularium, non ratione immunitatis, sed quia illa sunt loca a sua jurisdictione exempta (7).

28. Extrahentes vero, aut illi qui tentaverunt extractionem incurrunt excommunicationem *ipso facto*, a qua nequeunt absolvi nisi a Pontifice, aut ab Episcopo; Decretum enim Clementis VIII. aufert facultatem tantum simplicibus confessariis, quamvis regularibus (8). Advertendum hic est quod Religiosi qui expellerent a suis ecclesiis aut monasteriis aliquem delinquentem ad evitandum aliquod incommodum seu periculum, hi non violant immunitatem, et rite id facere possunt (9).

CAPUT III.

DE PRIVILEGIIS EPISCOPORUM.

29. I. De facultate cap. *Liceat*. Utrum valeat Episcopus dispensare in irregularitate ex delicto, et ex defectu dubia.
30. Quibus in locis non est receptum Tridentinum, etc.
31. Qui veniat nomine Episcopi.
32. De peregrinis. Et utrum Episcopus absolvere possit a casibus papalibus extra confessionem.
33. Quomodo delictum intelligatur occultum.
34. Utrum Episcopus valeat hanc facultatem delegare.
35. Utrum a casibus ab aliis Episcopis reservatis, etc.
36. Si a casibus post Concilium, etc.
37. Utrum Episcopus possit absolvere confessarium absolverem complicem in peccato turpi.
38. Utrum Episcopi a casibus Bullæ Cænæ, etc.

(9) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

39. Utrum valeant dispensare in irregularitate, quæ per hæresim incurritur.

40. Utrum valeant absolvere impeditos

41. Et utrum per alios.

42. Qui dicuntur impediti.

43. De perpetuo impeditis.

44. Utrum hi teneantur per epistolam etc.

45. Utrum teneantur saltem recursum habere ad Episcopum? Quid si recurrere nequeant, etc. Quid si sint in mortis articulo

46. 47. et 48. II. De sex casibus episcopalis, et præsertim de absolutione censura propter percussione clericum.

49. III. De dispensatione cum illegitimis.

50. Cum bigamis.

51. IV. Circa irregularitates ob delictum occultum; et quid si homicidium sit omnino occultum.

52. De homicidio casuali.

53. V. Circa inhabilitates.

54. VI. De facultatibus Episcoporum circa matrimonia.

55. De dispensatione circa publicationes, votum castitatis, et impedimentum ad petendum, remissive. Circa impedimenta dirimentia dubia.

56. Circa dirimentia certa, si matrimonium sit contractum.

57. Si non sit contractum.

58. Utrum Episcopus possit hanc facultatem delegare.

59. VII. De dispensatione interstitiorum.

60. VIII. De dispensatione capellani, ut celebrare valeat in alia ecclesia.

61. IX. De celebratione post meridiem.

62. X. De oratoriis.

63. Quibus in locis possit celebrare Episcopus.

64. Utrum valeat dispensare ad celebrandum domi.

65. XI. De facultate Episcoporum, et Prælatorum circa electionem proprii confessarii.

66. XII. Circa clausuram Monialium.

67. De approbatione confessariorum Monialium.

68. XIII. Utrum valeant commutare ultimas voluntates.

69. XIV. De compositione in restitutionibus incertis.

70. XV. De reductione Missarum,

71. Quoad juramenta, et vota (remissive ad tract. 5. n. 15. n. 42.) De

unionem beneficiorum, novarum parochiarum erectione, etc.

29. Episcopi vigore Trident. sess.

24. de Ref. cap. 6. *Liceat*. sequentes

habent facultates: *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, et suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in diocesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum; in foro conscientie gratis absolvere, imposita poenitentia salutari. Idem et in hæresis crimine in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicariis, sit permissum.*

Quare Episcopi vigore dicti cap. *Liceat*, dispensare possunt in omnibus irregularitatibus et suspensionibus papalibus incursis ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario, aliisque deductis ad forum contentiosum. Diximus ob delictum occultum; unde bene aiunt Bon. Castr. Salm. etc. quod non potest Episcopus vigore prædictæ facultatis, dispensare in aliqua irregularitate occulta ex defectu (1), nisi esset dubia, ut probabiliter tenent Fagn. et Tourn. cum Gibert aliisque deducentes ex cap. *Nuper de sent. excom.* (2); juxta ea quæ diximus, Tr. 2. n. 57. Sed insuper absolvere possunt proprios subditos vel per se, vel per alium sacerdotem ad id specialiter deputatum, a casibus papalibus occultis, quinimo juxta Concilium poterant ante etiam ab hæresi absolvere (per se non per alios); sed vide dicenda n. 38.

30. Quoad hanc Concilii facultatem plura notatu digna consideranda sunt. Notandum 1. quod in iis locis

(1) Lib. 7. n. 469. — (2) Fagnan. in 2. part. 1. decreta l. c. Veniens de Fil. presbyt. n. 7. et 8. Tournely cum aliis tr. de leg. c. 6. a. 2. et de disp. in irreg. part. 2. c. ult.

in quibus Tridentinum non est receptum nequeunt Episcopi uti præfata facultate cap. *Liceat*, ut notant comm. dd. (3) et merito: facultas enim Concilii non recipitur ab Episcopis, nisi per acceptationem illius: et valde incongruum esset ut Concilii gauderet privilegiis, qui onera subire recusaret.

31. Notandum 2. sub nomine Episcoporum communi sententia venire etiam Vicarios capitulares *Sede vacante*; non vero Vicarius Episcoporum ex generali eorum commissione vicariatus; nam Vicarius bene potest quod potest Episcopus potestate ordinaria propria (ut dicitur n. 47.), non vero id quod potest Episcopus potestate delegata, quamvis ordinaria, utpote adnexa officio, ut dicitur n. 34. et 47. Præterquam quod in hac facultate requirit Concilium expresse delegationem specialem (4). Utrum vero veniant Abbates, et alii qui jurisdictionem episcopalem habent: negant Coninch. Barb. etc. cum p. Suar., qui assert etiam quandam declarationem S. C.; affirmant vero communius Fagnan. Sanch. Castrop. Sayrus Avila Salmant. La Croix etc. dicentes, quod quando concessio facta est *in jure*, habet rationem legis quæ extenditur ad omnes casus, in quibus currit eadem ratio: alias, aiunt, talium Prælatorum subditi ad quem recurrerent non haberent (5).

32. Notandum 3. nomine *subditorum* venire etiam peregrinos, qui ab Episcopo loci absolvi possunt ab omnibus casibus papalibus occultis, ut docent Suar. Sanch. Bonac. Navar. Barb. Trullench. Boss. alique; quia etsi Tridentinum concedat

(3) Suar. in 3. d. Thom. part. de censur. dist. 41. sect. 2. n. 6. Sanch. Dec. l. 2. c. 41. n. 3. Salm. de poenit. tr. 6. c. 13. n. 3. cum Alter. Castr. t. 1. tr. 4. dist. 4. p. 3. §. 1. n. 2. Barbos. et Gare.

(4) Vide Sanch. de matrim. l. 2. disp. 40. n. 13. et seqq. — (5) Vide opus nostrum l. 6. n. 593. v. eadem et l. 7. n. 79.

(6) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(7) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(8) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(9) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(10) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(11) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(12) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(13) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(14) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(15) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(16) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(17) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(18) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(19) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(20) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(21) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(22) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(23) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(24) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(25) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(26) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(27) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(28) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(29) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(30) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(31) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

(32) Salm. tr. 48. c. 3. n. 120. — (1) Ib. n. 123. — (1) Ib. n. 147. — (2) Ib. n. 148.

Episcopis absolvere tantummodo *delinquentes sibi subditos*, nihilominus, aiunt præfati aa. quod exteri subijciendo se foro sacramentali jam sunt illorum subditi; et p. Suarez affert etiam quamdam declarationem S. C. in qua dicitur peregrinus posse quidem absolvi a præfatis casibus occultis ab Episcopo loci, non vero a suo proprio; quia absolutio sacramentalis, de qua loquitur Concilium, requirit præsentiam (1). Et ideo in eadem declaratione dictum fuit quod Episcopi extra Sacramentum nequeunt a casibus jam dictis absolvere, contra id quod asserunt Salm. cum Bonac. aliisque: imo Fagnan. tradit (2). hoc idem declaratum etiam fuisse a Gregorio XIII. Hoc currit quoad absolutionem casuum: quoad vero dispensationem ab irregularitatibus et suspensionibus propter delictum occultum, idem Gregorius XIII. declaravit, non posse illam concedi ab Episcopis loci, nec etiam iis qui ibidem officium prætoris, vel medici exercendo commorarentur, ut refert Fagnanus loc. cit. Utrum vero proprius Episcopus valeat dispensare in irregularitate cum *subdito* absenti in aliena diocesi? negant Avila aliique; sed communius et probabilius affirmant Bonac. Barb. Tourn. Suar. Sanch. Salm. etc., quia dispensatio potest etiam absentibus dari, et jurisdictionis voluntaria potest etiam extra proprium territorium exerceri. Neque obstant verba illa *in diocesi sua*, præfati *cap. Liceat*; quoniam aiunt Salm. et Tourn. illa sufficienter verificari, quando Episcopus dispensat a sua diocesi. Immo valde probabiliter dicunt Suarez Sanch. La-Croix et Holzm. cum Castr. et Pignat. præfata verba non referri ad primam partem dispensationis irregularitatis, sed tantummodo ad secundam (in qua sunt posita) de absolutione casuum: unde concludunt posse Episcopum

(1) L. 6. n. 393. — (2) In 2. part. primi Decretal. c. *Dilectus* de temp. Ord. n. 36.

dispensare, etiamsi ipse et subditus maneant extra propriam diocesim (3).

33. Notandum 4. nomine *delicti occulti* non intelligendum illud quod potest in iudicio probari per duos testes, ut quidam volunt, ratione cuiusdam declarationis S. C. apud Fagnanum, in qua dicitur quod *liber* non sit in conscientia qui in tali casu absolutus, vel dispensatus sit. Sed ut vult communior sententia nomine *delicti occulti* intelligendum quodecumque delictum quod aliquo modo possit celari, etiamsi in iudicio probari possit. Unde dicunt Azor. Sanch. Tourn. Bon. Castr. Salm. aliique, tunc delictum non censeri occultum, quando innotuit majori parti oppidi, vel viciniae, vel collegii; dummodo ibi decem saltem commorentur personæ (4). Et Cardin. Lambertinus (5) cum Tiburtio Nav. Siro, etc. (loquendo de impedimento occultis matrimonii ubi currit eadem regula) asserit haberi pro occulto impedimentum illud quod innotuit septem vel octo in aliqua civitate, et sex in aliquo oppido. Et idem Fagnan. in 1. part. *tertii Decretal. cap. Vestra*, de *cohab. Cler.* etc. n. 418. testatur S. Pœnitentiariam habere pro impedimento occulto illud quod quatuor aut quinque tantum personis sit notum. Imo mihi constat S. Pœnitentiariam dispensasse in quodam impedimento quod decem circiter personis innotuerat (6). Præterquam quod (ut diximus *Tr. 18. n. 77.*) idem Fagnanus affirmat tunc delictum vel impedimentum non censeri occultum, quamvis duobus testibus notum, quando in concessione absolvendi, aut dispensandi extat clausula: *dummodo sit omnino occultum*.

34. Dubitatur hic 1. utrum Episcopus possit generaliter delegare aliis sacerdotibus hanc Tridentini facultatem? Quoad dispensationem ir-

(3) L. 7. n. 81. — (4) L. 6. n. 593. v. hic autem. — (5) Noll. 87. n. 45 in fin. — (6) L. 6. n. 414.

regularitatum, sufficit (ut dicunt Suar. Barb. Sanchez, aliique) quod Episcopus simpliciter aliis suam facultatem committat, sine ulla speciali deputatione, quoniam præfata dispensandi facultas vigore Concilii competit hodie Episcopis de potestate ordinaria, cum ea adnexa sit officio Episcopi, non vero industria personæ. Quantum autem ad absolutionem casuum, quidam affirmant requiri specialem deputationem pro quocumque casu particulari, attentis verbis Tridentini, *per se. aut Vicarium ad ea specialiter deputandum*. Verum hoc non obstante, communissima sententia est et probabilior cum Suar. Sanch. Barb. Navar. Laym. La-Croix Salm., etc. posse Episcopum etiam generaliter delegare alicui sacerdoti hanc facultatem *cap. Liceat*, dummodo expresse illam specificet; quoniam specificando jam habetur ut facta specialis deputatio, quæ recte quidem poterit inde generalis esse pro cunctis casibus occurrentibus; nam ut diximus, hæc facultas hodie competit Episcopis *de jure ordinario* utpote adnexa dignitati episcopali (1).

35. Dubitatur 2. utrum Episcopus absolvere possit, aut delegare vigore *cap. 6. Liceat*, facultatem absolvendi etiam a casibus reservatis cum censuris ab aliis Episcopis, quando sunt occulti? Bonac. et alii affirmant ob particulam *etiam* quæ in eodem capite legitur: *In quibuscumque casibus occultis etiam Sedi apostolicæ reservatis*. Unde aiunt, ne particula *etiam* inutiliter videatur apposita, intelligendam esse concessam Episcopis facultatem absolvendi etiam censuras occultas ab aliis Episcopis sibi reservatas (2). Sed nos negamus ob duas declarationes S. C. Concil.; quarum una est 29. nov. 1712. altera 24. januar. 1711. apud *Thesaur. Resolut. S. C.* (tom. 1. pag. 392). Præcipue vero vigore cuiusdam declarationis in simili casu per Benedictum

(1) N. 594. dubit. 9. — (2) N. 594. dubit. 8.

XIV. emanatæ die 20. augusti 1732. quæ incipit: *Pias Christiæ fœdum*, in qua dicitur: *Hujusmodi... absolvendi facultatem, et præterquam in casibus Nobis, et Sedi apostolicæ duntaxat non vero Ordinariis locorum reservatis... Et consequenter absolutiones contra præsentis declarationis nostræ tenorem, forsitan de præterito impertitas, aut in posterum impertendas, nemini suffragari potuisse, sive posse decernimus. et declaramus* (3).

36. Dubitatur 3. utrum facultas Tridentini intelligatur concessa Episcopis etiam pro casibus et irregularitatibus post Concilium reservatis? Garcia et Floronus apud Dianam negant, et inferunt ex quadam declaratione Gregor. XIII. in qua cum dubitatum fuisset utrum Episcopus posset absolvere Moniales irragentem clausuram ab excommunicatione (quando est occulta) a S. Pio V. reservata, Pontifex declaravit non posse. Attamen sententia communissima cum Sanch. Bonac. Suarez Bossio Dian. Vega, aliisque jure affirmat; in *cap. enim Liceat*, conceditur facultas indefinite: et secundum axioma generale: *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Neque obstat laudata declaratio, quia in Bulla S. Pii extabat clausula, a qua, præterquam a romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeat. Unde, prorsus non dubitamus cum Diana, quod per illas Bullas in quibus extat aliqua clausula derogatoria, ut est illa *nisi in mortis articulo*, intelligitur ablata Episcopis facultas (4).

Sic alias scripseram; sed postea, re maturius perpensa, inveni id communius ab aliis non approbari. Quapropter hic expono ambas sententias, quæ adsunt super hoc præctum.

Dubitatum fuit, an Episcopi possint absolvere ab excommunicationibus Papæ reservatis occultis, si in Bulla reservationis adsit clausula, a

(3) v. in opere de syn. l. 5. c. 5. n. 9. — (4) Lib. 6. n. 594. Dubit. 7.

qua, præterquam a romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeant? Negat Fagnanus in 2. part. 1. Decretal. cap. Dilectus 15. de Temp. Ordin. n. 30. ad 34. quem sequuntur Mattheucci Offic. Cur. cap. 11. n. 21. Santarell. de Hæresi cap. 5. dub. 1. n. 1. cum aliis. Hoc dicunt ex quodam Decreto S. Cong. approbato a Greg. XIII. stante Bulla S. Pii V. Decori, etc. ubi reservata fuit excommunicatio violatæ clausuræ per illicitum egressum Monialis, cum clausula prædicta, nisi in mortis articulo, etc. Affirmant vero Nav. tom. 3. lib. 5. de Sent. Exc. Consil. 43. Diana part. 7. tr. 2. de potest. Episcop. resol. 20. Sanchez in Decalog. lib. 6. c. 15. n. 76. Suarez de Cens. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 8. et seq. Bonac. de Cens. disp. 1. quæst. 22. punct. 2. n. 2. ubi late de decreto Tridentini, et tract. de Clausura q. 1. punct. 5. n. 1. Thesaurus de poenit. 2. p. praxis verb. Clausuram violans cap. 8. verb. Absolvere, Tamb. de Jure Abbatissar. disp. 19. q. 5. n. 1. Pelliz. de Monialibus c. 5. sect. 2. n. 28. Pignatelli tom. 10. consult. 100. n. 25. Monacell. part. 1. in Append. adnotat. ad Constit. 8. S. Pii V. n. 4. Felix Potestas tom. 1. part. 4. n. 3511. Roder. tom. 1. q. 24. art. 19. Toletus in Summa lib. 1. cap. 41. n. 7. Vincentius Candidus Magister sacri Palatii tom. 1. disquisit. 3. art. 28. Donatus prax. rer. Regul. tom. 4. tr. 4. q. 8. n. 9. Leana verb. Clausura. n. 20. et plurimi alii, qui dicunt, quod si casus sit occultus, bene potest absolvere Episcopus, vel alius ab eo facultatem habens absolvendi, ex præfato cap. Liceat 6., tum quia de Decreto allato S. C. et Declaratione Greg. XIII. non constat authentice; tum quia testantur auctores citati in praxi oppositum servari, cum revera Episcopi passim absolvant ab hujusmodi excommunicationibus occultis. Hæc omnia notavi ex Bibliotheca p. Ferraris T. V. verb. Moniales, art. 3. n. 20.

37. Dubitatur 4. utrum Episcopus vigore c. Liceat possit absolvere ab excommunicatione papali quam per Bullam N. SS. P. Benedicti XIV. Sacramentum, incurrunt confessarii absolventes suos complices in peccato turpi? Ex parte una videtur quod non possit, quia cum casus iste per se sit occultus, si Episcopi possent ab illo absolvere, evaderet inutilis Pontificis reservatio; et jam diximus n. 17. quod intelligitur tacite revocatum omne privilegium, quando aliter lex emanata post privilegii concessionem non posset suum effectum sortiri. Ex alia posset quis respondere quod salva Episcopis jam dicta facultate, memorata reservatio non remaneret prorsus inutilis, tum quia evenire potest quod casus aliquando publicus fiat; tum quia reservatio ista saltem Romæ suum semper sortietur effectum, et in omnibus aliis locis, in quibus Trid. non est receptum, et in quibus (ut diximus n. 30.) et nequeunt Episcopi hoc privilegium gaudere.

38. Dubitatur 5. utrum Episcopis vigore Bullæ Cœnæ ablata fuerit præfata Tridentini facultas respectu hæresis occultæ, et respectu aliorum casuum pro ipsam reservatorum? Negant Nav. Coninc. aliique, a quibus non dissentiunt Milante Concin. et Salm., dicentes quod in Bulla non fuerit expressè revocata concessio Tridentini quemadmodum oportebat ex cap. Nonnulli de Rescript. Sed nos cum sententia communiori affirmamus, et ob plures S. C. Declarationes, tam vigore clausulæ derogatoriæ, nisi in mortis articulo, quæ in Bulla jam legitur, ut diximus antecedenti n. 36. quam vigore alterius clausulæ qua prohibetur ab illis absolvere; prætextu quorumvis indultorum per nos, ac cujusvis Concilii decreta concessorum. Hac de re plures a Fagnano et Card. Lambertino (1) afferuntur declarationes etiam S. Pii V. Et Greg. XIII. Insuper ab

(1) De synodo l. 7. c. 32.

Alex. VII. damnata fuit proposit. 3. quæ dabat quod prior sententia a S. C. fuerat visa et tolerata. Quæ damnatio, ut retdicunt Viva Holz. Elbel, et Prælaudatus Card. Lambertinus (1), certe reddit improbabilem contrariorum sententiam; nam cum Pontifex declaraverit nunquam illam fuisse toleratam implicite quod declaravit non esse tolerandam; unde Lambertinus concludit, quod non sine temeritatis nota quis ea hodie uti possit.

39. Advertendum tamen hic est, quod licet Episcopus in foro interno nequeat ab hæresi occulta absolvere, potest nihilominus tanquam delegatus apostolicus dispensare in irregularitate incurta ob dictam hæresim occultam, ut dicunt Salm. et Felix Potestas (2). Insuper bene potest Episcopus, ut delegatus apostolicus, absolvere hæreticum etiam notorium quoad forum externum, facta prius abjuratone coram notario et testibus et postquam absolutus fuerit ab Episcopo delinquens, tunc poterit ipse absolvi a peccato hæresis a quolibet confessario; ita affirmant comm. dd (3).

40. Dubitatur 6. utrum Episcopus absolvere possit ab hæresi, et ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, impeditos ire Romæ? Alii absolute negant; alii negant tantum in hæresi. Sed nos affirmamus communiter posse eum communi sententia theologorum et canonistarum, quam tenent Lug. Laym. Conc. Ronc. Castr. Milant. Salm. Coninc. Avil. Potestas Viva Pelliz., etc. quia stante impedimento, restituitur Episcopis potestas ordinaria, quam prius habebant super dictis casibus vigore c. 23., 29. et 58. de sent. excom., ubi quamvis sermo habeatur tantum de censura ex per-

cussione clerici, tamen commun. dd. extendunt ad omnes alias censuras, et specialiter ex c. Eos qui 22. eodem tit., ubi generaliter sermo habetur de omni censura Canonis, vel hominis, et dicitur, cum ad illum, a quo fuerant absolvendi, nequeunt, propter impedimentum, habere recursum, ab alio absolvantur (4).

41. Et notandum hic 1. quod in tali casu impediti Episcopus non solum absolvere potest hæresim per seipsum, sed etiam per alios generaliter delegatos. Nec obstat Tridentinum in quo dicitur, quod eis tantum non Vicariis permissum, quia tunc Episcopus non absolvit in virtute Concilii, sed juris communis, juxta quod ex potestate ordinaria conceditur Episcopis absolvere, et delegare ut in aliis casibus (5).

42. Notetur 2. quod respectu eorum qui sunt impediti, veniunt senes, mulieres, infirmi, impuberes, pauperes, et illi qui aliquam habent inimicitiam, et omnes alii qui habent alias justas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusentur, ut habetur ex c. De cætero, de sent. excommun., et ex c. Ea noscitur, et c. Quamvis, eod. tit. In hoc autem advertatur, quod si impedimentum sit temporale, et est notabile (durans exempli causa sex, vel septem mensibus), tunc impediti possunt bene absolvi; sed ipsi, exceptis mulieribus et pueris, debent juramentum præstare se præsentandi, cessante impedimento, Sedi apostolicæ, saltem per procuratorem, ut ab illa directe absolvantur; et non se præsentantes reincident in eandem censuram, ut habetur ex cap. Eos qui, de sent. excomm. in 6. Et hoc currit, etiamsi emendati sint, et partibus offensis satisfecerint (6).

43. Si vero impedimentum sit perpetuum (id est duraturum per decem annos, vel saltem quinque, ut dicunt Ronc. Viva et Tamb.) absoluti

(4) Lib. 7. n. 84. — (5) N. 90. — (6) N. 85. ad 87.

remanent penitus liberi ab obligatione se presentandi. Sed generaliter loquendo, impediti in perpetuum dicuntur 1. filii familias. 2. Religiosi, etiamsi incurrerint censuram ante ingressum. 3. Senes septuagenarii. 4. Servi. 5. Pauperes. 6. Damnati in vita ad triremes vel carceres. 7. Infirmi morbo gravi et diuturno, ut quartana et simili. 8. Qui alere tenentur, vel ministrare bona familiae. 9. Omnes mulieres, etiamsi non Moniales (excepta excommunicatione quae incurritur a Monialibus ob fractionem clausurae, quamvis occultam, quae semper reservatur Papae ex declaratione Gregorii XIII. ut diximus n. 36.) 10. Impubes, etiamsi peterent absolvi post pubertatem. 11. Qui convivunt in loco aliquo unde egredi nequeant, ut milites, seminaristae. Et tandem ceteri omnes qui nequeunt Romam ire sine gravi damno vel spirituali, vel temporali (1).

44. Notandum 3. quod taliter impediti secundum probabiliorem communemque sententiam Castr. Avilae Coninch. Milant. Ronc. Salm. Viva Spor. Dic. aliorumque (contra Bon. et Potestatem), non tenentur recurrere Romam per procuratorem, aut per epistolam; quia stante impedimento (ut diximus n. 40.), restituitur Episcopis potestas ordinaria absolventi, quae ipsis per pontificiam reservationem fuerat ablata. Eo magis quia lex ad aliud non obligat, nisi ad recursum personalem: unde qui personaliter Romam ire impeditur, solvitur omni alia obligatione (2).

45. Notandum 4. quod quando poenitens nequit se Pontifici presentare, tenetur necessario ad Episcopum habere recursum, ut absolvatur a censura papali, ut habetur ex cap. *De caetero* 1. et c. *Ea noscitur desent. excommun.* (quid vero dicendum sit in mortis articulo, vide *Tr.* 16. n. 97.). Quando vero nec etiam se potest Episcopo presentare (etiam extra mortis periculum) est valde

(1) N. 83. — (2) N. 89.

probabile cum Soto Nav. Suar. Castr. Laym. Ronc. Salm. La-Croix etc. quod absolvi possit quocumque simplici confessario (cum obligatione tamen se presentandi Episc., cessante impedimento), ut deducitur ex textu in c. *Nuper, eod. tit.* (1) Et tunc dicimus, quod poenitens probabiliter, per se loquendo, ut dicunt Castr. Gers. Sot. s. Antonin. Lug. Salas etc. non tenetur confiteri peccata reservata, nisi quando in illis est recidivus, aut ratione illorum extet in occasione proxima, adeo ut necesse sit illam manifestare, ut confessarius recte iudicare valeat de sua dispositione. Vide quod diximus *Tr.* 15. n. 27. et 28. et *Tr.* 16. n. 133. in fine (2). Et quando poenitens est in mortis articulo, probabiliter etiam presente Episcopo absolvi potest a casibus papalibus a quocumque confessario; in morte enim (ut diximus) cessat quocumque reservatio. Vide quae diximus *Tr.* 16. n. 96. et 97. Dicimus a casibus papalibus; sed non a casibus reservatis cum censura ab Episcopo; quoniam confessarius etiam moribundo injungere debet, quod se presentet suo Superiori casu quo convalescat, ut accipiat ab eodem tam convenientem admonitionem, quam poenitentiam ob censuras reservatas, quamvis absolutas, juxta communem sententiam; unde quo modo potest inde absolvere Superiore presente? (3). Sed transeamus ad reliqua privilegia et facultates quibus gaudent Episcopi.

46. II. Extant in jure quaedam excommunicationes, quarum absolutio tantummodo Episcopis est reservata. Et sunt 1. contra percussiones clericum, vel monachum, vel aliam personam habentem privilegium Canonis. 2. Contra procurantes abortum foetus animati. 3. Contra eos qui absolventur in mortis articulo a censura Episcopo reservata, et postea recuperata sanitate non curant se ei

(1) I. 7. n. 92. — (2) l. 6. n. 265. quae 2. — (3) l. 7. n. 92.

dem presentare. 4. Contra fratres minores admittentes in suis ecclesiis ad divina officia fratres tertii Ordinis. 5. Contra communicantes in eodem delicto cum excommunicatis ab Episcopo. 6. Reservantur tandem omnes excommunicationes quas Episcopus sibi reservat (1). Adnotanda autem hic sunt, quaedam specialia circa absolutionem excommunicationis ab percussione clericum. Ante omnia distinguenda est percussio levis a gravi (seu mediocri) et ab enormi. Ad incurrendam excommunicationem semper requiritur peccatum mortale. Percussio levis, ut habemus ex *Extrav. Perlectis* quam per extensum refert Navar. (2), est quando intercedit simplex percussio quae fit manu, pede, baculo, et his similibus. Gravis quando eruitur dens, quantitas notabilis capillorum, aut quando intervenit aliqua percussio reliquens maculam, aut contusionem in carne, aut quando adest effusio sanguinis pugnis, vel angulis causata. Enormis vero est, quando mutilatur aliquod membrum, aut fit aliquod magnum vulnus; aut vulnus fiat instrumento aliquo; aut adsit magna effusio sanguinis, aut quando irrogatur magna quaedam injuria. Unde saepe vulnus ex levi potest evadere grave, aut enorme, ratione, aut dignitatis personae offensae, aut scandali, ut si Religiosus clericum percuteret: aut ratione loci sacri, aut publici: aut ratione temporis, ut si e. c. dum fiunt sacrae aliquae functiones, aut tandem si injuria ipsa per se sit enormis (3).

47. His positis, habetur ex *Extravag. Perlectis* supra cit. quod si excommunicatio incurritur ob percussione levem, potest absolvi ab Episcopo: imo etiam a suo Vicario; haec enim facultas competit Episcopo de jure ordinario, ut dicunt Sanchez Bonac. Molina alique; et juxta regulam generalem (ut diximus num. 31.) quicquid potest Episcopus ex ju-

(1) N. 215. — (2) Manual. c. 27. n. 92. — (3) l. 7. n. 277. et 278.

risdictione ordinaria, non vero delegata, idem potest Vicarius, qui cum Episcopo constituit unum idemque tribunal, ut probant Fagnanus Sanchez alique (4). Eadem excommunicatio probabiliter absolvi potest etiam ab iis qui habent jurisdictionem quasi episcopalem, quique veniunt sub nomine Episcopi, ut diximus num. 31. Quod si percussio fuerit publica, excommunicatio tantum a Pontifice, aut a suo legato potest absolvi (potest etiam haberi recursus ad S. Poenitentiarium, ut notavimus *Tr.* 19. n. 148. ad 1.), sed non ab Episcopo: excipe si fuerit occulta, aut si percussiones essent impubes, aut mulieres, ut ex c. *Pueri* et c. *Mulieres de Sent. excomm.*, aut si impedirentur Romam ire, juxta ea quae diximus n. 40. Collegialiter conviventes possunt absolvi ab Episcopo, si percussio fuerit gravis, non vero si fuerit enormis, ut ex cap. *Quoniam, de vita et hon. cler.* (5).

48. Notandum hic 1. quod in dubio utrum percussio fuerit levis, aut gravis, judicatur gravis, ut habemus ex memorata *Extravag. Perlectis*, in qua dicitur: *Potius in dubio esse percussione gravem, et ab ea non posse absolvi.* Notandum 2. quod juxta sententiam communem et probabiliorem, si aliquis det venenum clerico, tunc incurrit censuram, quando venenum coepit nocere, quia tunc adest etiam violentia. E contra priusquam noceat, non adest violentia effectiva, sed solum actus apta ad causandam violentiam; ita Bon. Viv. Dian. etc. (6).

49. III. Quoad irregularitates non occultas, Episcopus ex c. 1. et c. 2. *de Filiis Presbyter.* potest dispensare cum illegitimis tantum ad recipiendos Ordines minores, et beneficia simplicia, et canonicatus in collegiatis, et etiam portiones non integras in ecclesiis cathedralibus, aut alia beneficia quibus sacer Ordo non est adnexus; sed non ad beneficia cura-

(4) N. 279. — (5) l. 7. n. 279. — (6) N. 280.

ta, ut ex *c. Is qui, eod. tit.* In hoc conveniunt omnes. Dubitatur autem 1. utrum Episcopus possit dispensare ad canonicatum in ecclesiis cathedralibus? Et quidem cum probabiliori sententia, et communiori Bossii Castropal. Verbos. Concinae Salmanticensium etc. (contra Pontas et Tourn. cum Gibert) dicimus non posse; quamvis enim canonicatus in se sit simplex beneficium, tamen vigore Tridentini sess. 24. c. 12. est adnexus Ordini sacro; unde hodie de sua natura Ordinem sacrum requirit (1). Dubitatur 2. utrum Episcopus possit generaliter dispensare in hujusmodi irregularitatibus cum illegitimis occultis? Admittunt Diana Avila Barbosa etc. dicentes Tridentinum jam permittere Episcopis posse dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Sed nos negamus cum Suar. Laym. Bonac. Castrop. Tourn. aliisque: quin et ipse Diana quoad hoc se retractavit, ex eo quia hujusmodi irregularitas non oritur ex delicto, sed ex defectu; et etiamsi oritur ex delicto, *c. Liceat* intelligitur de delicto proprio, non alieno (2). Dubitatur 3. utrum Episcopus valeat dispensare cum illegitimo occulto, saltem ad ministrandum in Ordinibus majoribus jam susceptis? Affirmant Laym. Cast. et Diana, non solum si ille susceperit Ordines bona fide, sed etiam mala fide; et inferunt ex *cap. Nisi §. Personæ, de Renunt.* ubi dicitur posse Episcopum dispensare cum illegitimo occulto qui culpabiliter est ordinatus. Verum omnino negandum est cum Suar. Fill. Salm. etc. ex rationibus supra allatis, quod Episcopus nequeat dispensare circa Ordines majores. Neque obstat citatus textus, quia illud posse dispensare intelligitur omnino de Papa; ibi enim sermo est de quodam Episcopo hoc modo perperam ordinato (3).

50. Asserunt Navarrus Sanchez (1) N. 428 et 429. — (2) N. 430. — (3) N. 431.

Concina aliique cum d. Thoma posse Episcopum dispensare etiam cum bigamo ad suscipiendos Ordines majores et beneficia simplicia. Sed nos negamus cum Suarez Layman Castr. Tournely Barbosa Bonac. etc. vigore cujusdam declarationis Sixti V. in qua Pontifex declaravit suspensum quemdam Episcopum ex eo quia contulerat beneficium cuidam bigamo, addiditque Ordinem incurrisse pœnas, utpote perperam promotum (4). Si vero bigamia sit similitudinaria, quamvis ea sit publica, communissima est sententia cum Tolet. Suar. Castropal. Sanch. Salmant. Tourn. aliisque compluribus, posse Episcopum dispensare etiam quoad susceptionem majorum Ordinum, et probatur ex *cap. 4. de Cler. Conjugat.* et *cap. 1. Qui Cler. vel Voc.* Excipiendum vero communiter si clericus habuerit in uxorem viduam aliquam, aut aliam non virginem: aut si habuerit aliam uxorem ante Ordinationem (5).

51. IV. Ut diximus ab initio, potest Episcopus dispensare in irregularitatibus incuris ob delictum occultum; excepto homicidio voluntario. Circa hoc aiunt quidam doctores, quod his non obstantibus, si homicidium esset taliter occultum, ut nullo modo in judicio probari posset, tunc posse Episcopum dispensare. Verum hæc sententia jure fuit a Salm. reprobata, a Roncaglia etc., quia ex parte unius Episcopi nihil possunt super irregularitatibus præter id quod ipsis a Tridentino concessum est in eodem *c. Liceat*, in quo expresse excipitur homicidium voluntarium occultum. Quod vero nomine *occulti* intelligatur, ut volunt contrarii, id quod in judicio probari potest, licet non adhuc probatum sit; id gratis omnino asseritur (6). Atque ita declaravit S. C. Concilii die 21. maii 1718. In ea enim cum propositum esset utrum Episcopus posset

(4) Apud Fagnan. in *c. Quoniam de const. n. 32.* — (5) l. 7. u. 452. 4. — (6) N. 392

dispensare in quodam homicidio perpetrato a quodam puero, qui ludens cum alio puero, istum parvo gladiolo vulneraverat, et qui post quadraginta dies ex eodem vulnere mortuus est; ea scilicet ratione, quia delictum istud per decem et octo annorum spatium fuerat occultum; et quia erat moraliter impossibile ut ad forum deduceretur, S. C. respondit: *Negative. In thesaur. Declarat. S. C. pag. 83.* Cæterum communis sententia est posse Episcopum dispensare, quando immineret periculum animæ, aut alia causa gravissima, et difficile esset ad Pontificem habere recursum (1). Insuper communiter asserunt Suarez Castrop. Bonac. Salmanticensis aliique, posse Episcopum dispensare in irregularitate per mutilationem occultam (2). Insuper est sententia communissima cum Nav. Sylv. Laym. Bar. etc. posse Episcopum dispensare in irregularitate ob homicidium casuale, non modo occultum, sed etiam notorium, ad suscipiendos Ordines minores, et beneficia simplicia; hoc enim antiquitus jam poterant Episcopi, ut plures dd. testantur; et Tridentinum exceptit tantummodo homicidium voluntarium, non casuale, quamvis publicum (3).

52. Homicidium vero casuale e. c. est, si aliquis volens simpliciter percutere, ob negligentiam occidat, aut si chirurgus ob negligentiam sit causa mortis, et his similia. Dubitatur inde utrum reputetur casuale homicidium commissum in rixa? Multi affirmant ut Diana Salmant. cum aliis, sed nos negamus cum sententia communiori Suarez Navarri Conc. Tamb. Spor. aliorumque cum eodem Diana qui se retractat; nam qui in rixa perpetrat homicidium, jam voluntarie occidit (4). Vide quæ diximus *Tr. 19. n. 108.* Attamen est valde probabilis, et communissima sententia cum Suar. Laym. Nav. Tourn. Bon. et La-Croix (qui eam

(1) N. 391. — (2) N. 384. — (3) N. 393. — (4) N. 394.

communem vocat) posse Episcopum dispensare cum eo qui occidit ob propriam defensionem, sed in defensione aliquantum excedit; nam hujusmodi homicidium nequit dici absolute voluntarium.

53. V. Quoad inhabilitates injunctas a Pontificibus in pœnam, dubitatur utrum Episcopus possit dispensare: talis v. g. est inhabilitas ad recipienda beneficia, imposita a Sixto V. in sua Bulla *Effrenatum*, procurantibus abortum, et inhabilitas ad celebrandum a Benedicto XIV. injuncta confessariis sollicitantibus, in sua Bulla, *In generali Congregatione.* Negat Anacletus, et dubitat Roncaglia loquendo de abortu; verum Elbel et Spor. admittunt absolute ob regulam communiter receptam (ut dicunt) a Scoto s. Bonav. aliisque, quod dispensatio ab omnibus pœnis impositis a jure communi, et Pontifici specialiter non reservatis, intelligitur concessa Episcopis, ut colligitur ex *cap. Nuper 27. de Sent. exc.* Vide quæ diximus *Tr. 2. de Leg. n. 58. (5).*

54. VI. Circa materiam matrimonii Episcopus habet varias dispensandi facultates. Dispensare enim potest in publicationibus, sed de hoc jam dictum est *Tr. 18.* (cum sermo fuit de matrimonio) *n. 58.* Insuper dispensare potest in voto castitatis emisso a conjugibus; de quo jam satis ibidem *n. 54.* Videndum nunc superest utrum Episcopi habeant aliquam facultatem circa impedimenta dirimentia.

56. In impedimentis dirimentibus solum Pontifex potest dispensare. Quod si impedimentum esset dubium, communissima est sententia posse etiam Episcopum dispensare; ita dicunt Sa Merbes. Tourn. Diana Pichler etc.; et quamvis Sanch in *Tr. de matrimonio* (6) id neget; tamen in Decalogo (7) videtur se retractasse;

(5) Vide l. r. app. 2. n. 53. et l. 6. n. 703. in fin. et l. 7. n. 353. — (6) Sanch. l. 8. d. 6. n. 48. — (7) l. 4. c. 40. n. 26.